

Visn. Lviv. Univ., Ser. Zhurn. 2021: 50; 30–39 • DOI: <http://dx.doi.org/10.30970/vjo.2021.50.11093>

УДК 070.48(4-15-191.2=161.2-054.72)"194/..."

УНІКАЛЬНІ, АЛЕ НЕЗАВЕРШЕНІ ПРОЄКТИ (З ІСТОРІЇ УКРАЇНСЬКОЇ ЕМІГРАЦІЙНОЇ ПРЕСИ)

Михайло Присяжний

Львівський національний університет імені Івана Франка

вул. Генерала Чупринки, 49, 79044, Львів, Україна

e-mail: mprys@ukr.net

<https://orcid.org/0000-0002-3266-6101>

У статті досліджено три журнали, які виходили після Другої світової війни в Німеччині та Австрії в середовищі українських емігрантів, – «Театр» (видання об'єднання митців української сцени), «Студентський прапор» (журнал української академічної молоді в Австрії), «Юні друзі» (пластовий журнал для старших дітей і юнацтва).

Розглянуто тематичну структуру часописів, яка підпорядкована об'єднанню різних за віком, життєвим досвідом і професійною орієнтацією людей в умовах вимушеної еміграції, звернуто увагу на графічне оформлення часописів, яке, незважаючи на відсутність належної видавничо-поліграфічної бази, відзначалося структурністю і виразністю.

Ключові слова: українська еміграція, національна ідентичність, періодика, преса, журнал, графічне оформлення, молодь, студент, юнацтво.

Вступ. В історії української журналістики ще донині є чимало невивчених, недосліджених видань, які заслуговують на введення їх у загальнонаціональний культурний та науковий обіг. Така потреба є нагальною, оскільки, з одного боку, вони збагачують загальну панораму наших духовних здобутків, а з другого боку, вивчення їх контенту мало би вплив на активізацію суспільно-політичних процесів, які відбуваються в сучасній українській державі. Унікальність цієї преси зумовлена тим, що з'являлася вона в різних умовах – антагоністичних Російській та Австро-угорській імперіях, польській (міжвоєнній) і радянській дійсності, а також поза етнічними територіями – там, де концентрувалися маси українських емігрантів, які у періодично друкованому слові вбачали панацею від чужоземного закріпачення, ефективний засіб плекання і збереження національної ідентичності, трибуну кристалізації і поширення визвольних ідей.

Постановка проблеми. Переселені українські журналісти та редактори в американській зоні окупації на території повоєнної Німеччини, після Другої світової війни, в умовах табірної проживання зуміли налагодити систему газетно-журнальних видань, спрямовану на повне задоволення спраглих до інформації політичних емігрантів. Цьому процесові сприяли альянтські власті, надаючи ліцензії поодиноким газетам і журналам, які видавалися без належної допомоги і були дуже попу-

лярними в середовищі переміщених осіб. Узаконений дозвіл означав лише незначне забезпечення папером та друком. Щоб зберегти старі, або заснувати нові видання емігранти вдавалися до порушення ліцензійних умов. Так з'являлися додатки, які фактично були самостійними одиницями в інформаційному просторі скитальців. Деякі з них американці після ревізій закривали, деякі продовжували виходити самостійно. Саме завдяки субліцензіям з'явилося багато періодики, існування якої було коротким, але високопрофесійний підхід до її творення спонукає розглянути її детальніше. Творці цієї преси намагалися заповнити найскладніші ланки інформаційного емігрантського простору, дбаючи про появу фахових, дитячих, студентських, молодіжних та інших видань. Наприкінці 40-х початку 50-х років ХХ ст. великі маси переміщених з України осіб змушені були емігрувати далі – до США, Канади, Південної Америки, Австралії. Були там і журналісти, які в нових умовах рідко продовжували розпочаті на території Німеччини та Австрії проекти.

Аналіз останніх досліджень. У роки незалежності України окреслилася когорта дослідників історії української журналістики. У монографіях, навчальних посібниках Степана Костя, Ігоря Михайлина, Мирослава Романюка, Лідії Сніцарчук, Юрія Шаповала, Івана Крупського узагальнено розглядаються деякі аспекти історії діаспорної журналістики. Олег Богуславський, Михайло Присяжний, Наталія Сидоренко видали монографії у яких досліджено окремі етапи історії української еміграційної преси в Європі і світі. Вони розглянули умови функціонування періодики, структуру інформаційного простору, проблематику провідних видань та їхній вплив на організоване життя українців на чужині, роль у плеканні та збереженні національної ідентичності. На жаль, до сьогодні з різних причин, насамперед через розпорошеність (недоступність) комплектів періодики, або їх втрату, чимало газет, журналів, альманахів опинилися поза увагою істориків журналістики.

Результати дослідження. У монографії Володимира Маруняка «Українська еміграція»¹ подано перелік назв української періодики 1945-1951 рр. в Німеччині та Австрії із зазначенням місця і часу виходу, а також кількості чисел. Автор впорядковує список, укладаючи назви у 15 груп – «Таборові бюлетні», «Друковані газетні періодики», «Студентські журнали», «Пластові періодики», «Періодика для дітей» та ін. Вражає унікальність газетно-журнальних проєктів, які в умовах державності могли б сповна заповнити національний інформаційний простір. Загальний перелік видань свідчить про бажання задовольнити увесь спектр української еміграційної маси. Значний відсоток у ньому належав фаховій періодиці. Приміром, часопис «Театр», який у підзаголовку означений як журнал театральної культури і мистецтва і видання Об'єднання Мистців Української Сцени (ОМУС). У вступному слові редакція і правління ОМУСу підкреслювали, що, видаючи власний журнал, «кермуються найглибшою журбою про українську культуру, якої найкращим і найповнішим виразником є театр», і сподіваються, що він буде «виконувати роль в першу чергу зв'язкового між самими працівниками театрального мистецтва, а в перспективі повинен і мусить бути «тією широкою дорогою, що зв'язувала б театр і глядача в одне нерозривне...», а також «оборонцем шляхетної музи театру перед зали-

¹ Див.: Маруняк, Володимир (1985), *Українська еміграція в Німеччині та Австрії по другій світовій війні*, т. 1, Роки 1945-1951, Акад. в-во д-ра Петра Баля, Мюнхен, с. 411-419.

вом еміграційного провінціалізму і дилетантизму»². Зміст першого числа часопису свідчив, що редакції журналу під силу виконання завдань складніших. Травневий випуск відкривається статтею відомого театрального діяча В. Блавацького «Український театр на еміграції», у якій він точно і талановито осмислює роль театру у відродженні нації, його місце в активній державотворчій роботі; громадському житті. Він підкреслює, що українці мають блискучу театральну традицію, яка зобов'язує «не схилити вниз тих прапорів рідного мистецтва, що їх так високо піднесли наші попередники, за що вони часто – так як Курбас – платили своїм існуванням»³. В. Блавацький у своїй статті із завзяттям досвідченого хірурга «робить розтин» тих явних і прихованих болячок української театральної дійсності в недавньому минулому і сучасному табірному еміграційному житті. Він нещадний у своїх висновках і характеристиках і закликає до відваги і сміливості у піднесенні народного духу, а сам шукає відповідь на запитання, чи став український театр на еміграції цією мистецькою зброєю в боротьбі з гнобителями української національної ідеї. Стаття охоплює майже всі аспекти проблеми і відзначається бездоганною аргументацією і прогностичними розважаннями (приміром, про потребу заснування музичного театру). Цей публіцистичний текст проілюстрований десятьма сюжетними малюнками Едварда Козака (ЕКО), які органічно доповнюють зміст і займають третю частину кожної із сторінок формату А-4. Власне, саме у цьому полягає новаторство в оформленні «Театру». Таке художнє рішення ЕКО можна вважати співавторством. Тут варто навести кілька прикладів, щоб підкреслити доцільність і геніальність малюнків Е. Козака, які, свідомо, розміщені на маргінесі, але змістово органічно зливаються з текстом В. Блавацького. Коли він пише про «театральних паскарів», які продукують на сцені блюзнірство (у В. Б. – блазенство), влаштовують «оргії поганого смаку, нехудожнього примітивізму, дешевих і плоских сценічних ефектів», коли навіть український народний жіночий костюм максимально скорочується, щоб «принадними жіночими колінами епатувати глядача», то підкреслює, що така продукція ревієвих театриків навіть часто подобається глядачам, особливо чужинцям (американським військовим), які такі вистави підхваляють, мовляв, «на безриб'ї і рак риба». Едвард Козак ілюструє розворот (4 – стор.) двома малюнками:

1. Частина сцени, на якій витанцьовує дівчина в національному костюмі, оголена по пояс, і задній план чотирьох глядацьких голів у пілотках і касці;

2. Риба з клешнями і довгими вусами, яка вистригнула з калабані, а між ними слово «Чому?»⁴.

Майстерно ілюструє Е. Козак навіть частину тексту із 6 пунктів переліку мети ОМУСу: зображена істота у вигляді знаку параграфа (§), що звисає над ґрунтом, і який вінчає театральна маска.

Кожна публікація, навіть короткі повідомлення, проілюстрував Е. Козак. Він зумів створити «графічний супровід» до розділу журналу «Театральна хроніка».

Із другого числа журналу «Театр» розглянемо статтю Ю. Шереха (Юрія Шельвова) «Дискусія в мистецькому салоні, якої і якого в нас нема», щоб розкрити

² *Театр, журнал театральної культури і мистецтва* (1946): Видання Об'єднання Мистців Української Сцени, Мюнхен-Аугсбург, ч. 1, травень, с. 1.

³ Там само, с. 3.

⁴ Там само, с. 4-5.

елементи новаторського підходу до розкриття дуже важливої теми. Вона написана за законами сценічного дійства (одноактової п'єси). Замість традиційної врізки (ліду), якою зазвичай починається стаття, автор запрошує читача до уявного салону, в якому зібралися театральні діячі, літератори, критики, журналісти...

Дійство розпочинає Оптиміст, який стверджує, що одним із найкращих творів нашої драматургії є «Патетична соната» Миколи Куліша, який ще не йшов на українській сцені. І соромно, мовляв, буде, якщо ми тепер його не поставимо. До розмови одразу долучається Скептик, який категорично заявляє: «Не йшов і не йтиме, бо це річ, яку виставити не можна». Цей початковий діалог окреслює об'єкт і предмет розгляду і публіцистичного осмислення Юрія Шереха. Від початку до кінця стаємо свідками і учасниками сценічного дійства, головні герої якого Оптиміст і Песиміст, але немаловажні ролі належать Граничному Скептику, Аматору, Класифікатору, Актору, Режисерові, Публіцисту, які сперечаються, аргументують, полемізують... Стаття закінчується монологом Актора і Режисера, які, подаючи один одному руку, впевнено декламують: «Ми виконаємо наш обов'язок. «Патетична соната» піде. Це – довершення українського культурного ренесансу двадцятих років у театрі. Це – шабелю до української трагедії, якої в нас ще нема, але яка буде. Це – місія нашого театру»⁵.

Вийшло всього два номери журналу «Театр». До їх появи доклали зусиль відомі еміграційні діячі В. Блавацький, І. Костецький, З. Тарнавський, Ю. Шерех, П. Ковалів, С. Гор, Б. Нижанківський, а також редакція однієї з найпопулярніших тоді еміграційних газет «Час», за субліцензією якої його видавали. На жаль, видавці «Театру» не змогли продовжити його появу в умовах американської еміграції.

Після Другої світової війни на території Австрії опинилася велика група української студентської молоді, якій було надано можливість навчатися у вищих школах міст Грац, Інсбрук, Зальцбург та ін. Студенти об'єднувалися здебільшого навколо таких товариств, як «Січ», «Українського студентського об'єднання», гуртка «Обнова», які діяли у рамках Центрального Союзу Українського студентства. Як правило, на той час ефективність праці таких громадських структур пов'язувалася із виданням власної періодици. Дослідник еміграції д-р Володимир Маруняк фіксує чотири видання на території Австрії – місячник «Студентський шлях» (Інсбрук-Мюнхен, 1945-1947, 12 чисел), журнал «На варті» (Австрія, 1945, 1 число), місячник «Студентський клич» (Грац, 1947, 2 числа), журнал «Стежі» (Інсбрук – Мюнхен, 1946-1947, 3 числа)⁶. Але чомусь у переліку немає «Студентського прапора», журналу української академічної молоді в Австрії, єдине число якого з'явилося навесні 1948 р. Варто з'ясувати, чому воно опинилося поза увагою д-ра В. Маруняка. Як і належить, до читачів звертається головний редактор Володимир Кримський. Його вступна стаття «Шляхом росту» – це не тільки ознайомлення із програмою видання, а, насамперед, роздуми над місцем і роллю студента в умовах чужини, його майбутнім, яке повинне вписуватися в контент служіння українській національній ідеї. Він пише: «Ми розглядаємо, отже, нашу сучасність, не лише як конечність провести час на науці

⁵ Шерех, Ю. (1946), «Дискусія в мистецькому салоні, якої і якого в нас нема», *Театр, журнал театральної культури і мистецтва*, Мюнхен-Аугсбург, ч. 2, червень – липень, с. 10.

⁶ Маруняк, Володимир (1985), *Українська еміграція в Німеччині та Австрії по другій світовій війні*, Т. 1, Роки 1945-1951, Акад. в-во д-ра Петра Баляя, Мюнхен, с. 413.

та дбати про конечні матеріальні засоби до життя, не лише як дію – політичну, чи другу – спрямовану на розв'язку біжучих проблем, але ми вимагаємо весь час мати на увазі наше національне майбутнє, – нашу спільну долю, наш соціальний шлях розв'язки майбутніх державницьких питань. З цієї причини, ми торкаємося питання чину, як основи всякого життя»⁷.

Далі автор окреслює параметри студентської преси взагалі, критикуючи «старих» політиків за роздори, незгідливість, неспроможність об'єднуватися заради основної мети. Тому студент, як майбутній інтелігент, повинен стати членом «касти», яка на ділі є творцем національних та соціальних ідей, бути людиною справжньою, українською. Студентська преса приречена виконувати роль збудника впертих та послідовних зусиль для досягнення високих ідеалів боротьби, обіпертих на повсякденному труді, на вічних вартостях християнського духу, на здорових основах нації. Преса ця, як зауважує В. Кримський, повинна дбати про те, щоб молодь з «гарячими головами» не стала зняряддям в руках «холодного та спекулятивного українського «здекласованого інтелігента» чи партійного демагога... Такі заклики до студентської молоді про творення дистанції чи, може, прірви між ними і «старими» політиками, діяльність яких на той час була дуже ефективною включно з підтримкою і координацією боротьби УПА, яка тоді тривала, насторожують. Особливо відвертим є автор вступної статті у прикінцевих своїх роздумах, коли закликає орієнтуватися на батьківщину, а не на «еміграційну частину нашого народу, до речі, смішно малу, коли рівняти з цілістю, та ще й інколи сумнівної до цього вартості». Бо «життя йде вперед, не знає застою, міняє форми. І саме зміна цих форм є суттєва в нашій батьківщині, а не серед емігрантських умов. Зв'язок з краєм, вірний та не лжепатріотичний, зв'язок, який шукає там серця і розуму – це чергова наша теза»⁸. Отже автор неприховано пропонує орієнтуватися на батьківщину, шукати там «серця і розуму», незважаючи на те, що знаходиться вона під важким комуно-сталінським чоботом. Може, саме тому д-р В. Маруняк не долучив «Студентського прапора» до списку повоєнних українських емігрантських видань.

Бо журнал цей, з огляду на зміст вступної статті, можливо, мав стати агіткою, керованою кремлівськими спецслужбами, розрахованою на баламучення студентського середовища. Насторожує і те, що редакція не подає адреси, вказуючи лише, що журнал виготовлений у «Науковій друкарні» в Зальцбургу, якої там не було.

Загалом (тематичне) наповнення «Студентського прапора» не викликає особливих критичних зауважень. Радше навпаки – варто віддати належне продуманій структурі номера, підбору авторів. Отець Юстин Гірняк у статті «Повновартісний зрив», стверджуючи, що «ми є свідками нових воєнних приготувань, нових дипломатичних змагань», ставить кілька риторичних запитань, які б спонукали до висновку, чия буде перемога: правди чи брехні, ладу чи хаосу, етики чи аморальності, вічного життя чи згубності зла, і – хто завоює величезні маси народів: люди твердих принципів чи компромісів. І тут же формулює відповідь: «Компроміс – це гра на коротку мету». Світ завойовують люди принципів⁹. Д-р Іван Раковський свої роздуми

⁷ Кримський, Володимир (1948), «Шляхом росту», *Студентський прапор: Журнал української академічної молоді в Австрії*, Грац – Інсбрук – Зальцбург, ч. 1, с. 2.

⁸ Там само, с. 5

⁹ Там само, с. 8.

під заголовком «Високошкільна молодь і наука» написав спеціально на замовлення журналу, підкреслюючи засадничу тезу, «що ми є старим культурним народом, якому вповні належить свобода культурного розвитку, своя держава», нагадуючи про потребу в часи руїни національного життя будувати шляхи здійснення заповіту Христа «Шукайте правди, а вона визволить вас!» Як і інші інтелектуали в середовищі української еміграції Іван Раковський з оптимізмом стверджував: «Ми повернемося до рідного Краю і треба, щоб ми не поверталися з порожніми головами, але, щоб ми стали там негайно до культурної праці. Цього вимагає добро нашого народу»¹⁰.

Турботою про плекання українського молодого покоління, як носія визвольницької ідеї побудови і втримання самостійної держави, як моральної основи суспільного життя, просякнуті статті д-ра Володимира Білинського «Українська державність і християнський соціальний етос» та Любомира Плятонича «Ідеалізм молодого покоління». Вони підкреслювали, що синтез волюнтаристичного активізму, матеріальної реальності, ідейної цілеспрямованості сприятиме здобуттю української держави і в авангарді цього процесу буде «молодь не слів, а чину, не форми, а змісту, не усобиць, а єдиного фронту, не матеріалізму, а християнської ідеї, не загуліну, а широких горизонтів»¹¹.

У журналі вміщено багато інформації про становлення студентського руху в Австрії та Європі, приміром – статтю Аркадія Жуковського «Організація красового студентського представництва на Австрію», звернення до студентів голови комісії допомоги українському студентству в Австрії Івана Тиктора, хроніку про діяльність і періодику Українських студентських товариств «Січ», «Обнова» в м. Грац, Української студентської громади в Зальцбургу, Українського студентського об'єднання в Інсбруку. Видання зуміло «роздобути» матеріали для унікального розділу «Студент у советській Україні у світлі советської преси». Ця добірка найновіших повідомлень, надрукованих у «Радянській Україні», «Молоді України», як і географія попередньо відзначених публікацій з різних австрійських міст, може свідчити про добре налагоджену кореспондентську сітку і професійний підхід до організації роботи редакції «Студентського прапора».

У березні 1947 року як додаток до газети «Українська трибуна» з'являється пластовий журнал для старших дітей і юнацтва «Юні друзі». Редакція не декларує у першому номері своєї програми, вочевидь, усвідомлюючи своє недовге існування на умовах субліцензії. Але задум видавців прочитується у змісті часопису, який наповнений невеликими творами (або уривками з них) українських класиків, а також кращих представників літературного цеху на еміграції. У березневому числі більшість з них присвячені шевченківській тематиці. Відзначається добрим літературним смаком балада Романа Завадовича «Шевченкова присяга», якою автор спонукає юного читача до пізнання творчості поета, його кріпацької долі. Захоплює інтригою уривок з недрукованої повісті Гната Хоткевича про життя Тараса Шевченка «Дитинство поета», а також розповідь «Щаслива зустріч» (з Іваном Сошенком у Петербурзі), після якої розпочався, тривалий процес викупу Т. Шевченка з кріпацтва. Ці публікації «розбавлені» віршами геніального поета. Як і належить, у виданні для дітей і юнацтва всі публікації мають пізнавальний характер: і оповідання «Ясне сонечко»

¹⁰ Там само, с. 11.

¹¹ Там само, с. 18.

Віри Лебедової про славного князя Володимира, і перекладна легенда з чеської мови «Орли» І. Грушки, і поезія М. Петрів «Ріки» і вірш Леоніда Полтави «Чиї це сліди?». Журнал добре проілюстрував Едвард Козак (ЕКО), особливо привертає увагу остання сторінка «Цюприк і Чуприк» – дев'ять малюнків, які маємо підстави розглядати як попередників сучасних коміксів, поетичний текст до яких написав сам художник¹².

Наступні числа (2-3) з'явилися на світ в одному зшитку (32 стор.). Зауважимо факт пошуку тематико-графічної концепції журналу, яка формується в контексті трьох перших номерів. На титульній сторінці – досконало художньо виконана назва журналу, у якій вмонтовано герб Пласту і дуже доцільно – вихідні дані: рік, число. На ній же крупним планом фото Собору св. Юра з Львова і чотиривірш Р. Купчинського. Вочевидь, такими, графічно, мали бути і наступні випуски журналу. Відзначається журнал добре продуманим змістом. Його творці пропонують дітям старокіївський переказ «Михайлик-семиліток» з часів князя Володимира, пізнавальну розповідь «Троянська війна», сцену Юрія Косача з юних літ Лесі Українки «Лесина провесна», силуету про Леоніда Глібова, доповнену добіркою його байок з ілюстраціями, санскритську байку «Голуби», оповідання Івана Франка «Мій злочин» та «Вовк вийтом», розповідь про письменника і духовного батька Скаутінгу Ернеста Томпсона Сетона і казку «Щербатенький» з його книжки «Мої знайомі», зарисовку про дитячі роки славетного італійського скульптура М. Я. Буонаротті «Шляхом мистецтва». Уривок оповідання із збірки Роксани Вишневської «Материнки», що під цю пору була відзначена на літературному конкурсі видавництва «Нашим дітям» під заголовком «Ростик», який вчив маленьких читачів любити і шанувати маму, а народне оповідання «Червінець» – ощадності, працьовитості. Любов до Батьківщини, до ближнього – лейтмотив віршів М. Петрів «Чотири брати», П. Карпенка-Криниці «Ми ще прийдемо...», етюдів «Видюче око», «План ощадності». Як і належить, у виданні такого типу читач знаходить прикладні розділи: «Пластові гри», «Розгаймо»¹³.

Загалом журнал «Юні друзі», за задумом його творців, мав заповнити відчутну прогалину у чисельному потоці еміграційної преси, як потрібний і для дітей, і для вчителів, вихователів, батьків, сприяти вихованню підростаючого покоління в дусі патріотизму, любові до рідної землі, високих моральних цінностей. На жаль, в Європі він перестав виходити, а на американському континенті закладена графічно-тематична концепція «Юних друзів» була втілена у місячнику «Веселка», частково завдяки Романові Завадовичу, Едвардові Козаку, Леоніду Полтаві, які були безпосередньо причетними до творення першого дитячого видання на теренах Німеччини.

Висновки. Репертуар періодики української міграції в американській, англійській і французькій зонах окупації Німеччини та Австрії після Другої світової війни, який складається з понад 200 назв, вражає своєю типологічною всеохопністю і свідчить про високий інтелектуальний рівень переміщених осіб, бажання якнайповніше реалізувати свій значний потенціал у нових умовах з надією на перенесення набутого досвіду в Україну.

¹² *Юні друзі: журнал для дітей і юнацтва на чужині* (1947), ч. 1, березень, 16 с.

¹³ *Юні друзі: журнал для дітей і юнацтва на чужині* (1947), ч. 2-3, квітень-травень, 32 с.

На руїнах Європи за два-три роки створено мережу преси, якою б могла пішатися окремо взята європейська держава. Різним був період їх виходу в світ: від одного-двох до кількох сотень чисел, що пов'язано з інтенсивною міграцією українців до США, Канади, країн Південної Америки, Австралії. Але безперечним є факт формування концепцій газет та журналів, який варто вивчати, досліджувати і пристосовувати їх до нинішніх українських реалій. Тут не зайвим буде приклад кількох видань, на тематичний діапазон яких вказують самі назви – «Пластун», «Скоб», «Малі друзі», «Сонечко», «Юнацький шлях», «Іжак», «Лис Микита» (сатира, гумор), «Літературна газета», «Україна і світ», «Рідне слово», «Християнський шлях», «Голос державника», «Український самостійник», «Гарт», «Змаг» (спорт), «Літопис політ'язня», «Українська школа», «Торгівля і промисел», «Господарсько-кооперативне життя», «Український господар», «Український есперантист», «Радіотехнік», «Політ'язень», «Український селянин» та ін.

Розглянувши три різновекторні журнали «Театр» (видання Об'єднання Мистців Української Сцени), «Студентський прапор» (журнал української академічної молоді в Австрії), «Юні друзі» (пластовий журнал для старших дітей і юнацтва), стверджуємо, що зміст всіх трьох часописів спрямований на творення різних за віком і професійною орієнтацією національних спільнот для досягнення єдиної мети – плекання і збереження середовищ українства, ідентичності в умовах чужини. Незважаючи на несприятливі видавничо-поліграфічні можливості, відсутність матеріальної підтримки і належного заохочення, редакції керувалися інтенсивною потребою концентрації зусиль для досягнення основної цілі – здобуття і розбудови Української Держави.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Кримський, Володимир (1948), «Шляхом росту», *Студентський прапор: Журнал української академічної молоді в Австрії*, Грац – Інсбрук – Зальцбург, ч. 1, 57 с.
2. Маруняк, Володимир (1985), *Українська еміграція в Німеччині та Австрії по другій світовій війні, т. 1, роки 1945-1951*, Акад. в-во д-ра Петра Балея, Мюнхен, 432 с.
3. *Театр, журнал театральної культури і мистецтва* (1946): Видання Об'єднання Мистців Української Сцени, Мюнхен-Аугсбург, ч. 1, травень, 32 с.
4. Шерех, Ю. (1946), «Дискусія в мистецькому салоні, якої і якого в нас нема», *Театр, журнал театральної культури і мистецтва*, Мюнхен-Аугсбург, ч. 2, червень – липень, 48 с.
5. *Юні друзі: журнал для дітей і юнацтва на чужині* (1947), ч. 2-3, квітень-травень, 32 с.
6. *Юні друзі: журнал для дітей і юнацтва на чужині* (1947), ч. 1, березень, 16 с.

REFERENCES

1. Krymskyi, Volodymyr (1948), «Shliahom rostu», *Stydentskyi prapor: Zhurnal ukrainskoi akademichnoi molodi v Avstrii*, Grats – Insbruk – Zaltsburg, ch. 1, 57 s.
2. Maruniak, Volodymyr (1985), *Ukrainska emihratsiia v Nimechchyni ta Avstrii po druhii svitovii viini, t. 1, Roky 1945-1951*, Akad. v-vo d-ra Petra Baleia, Miunkhen, 432 s.
3. *Teatr, zhurnal teatralnoi kultury i mystetstva* (1946): Vydannia Obiednannia Myststiv Ukrainskoi Stseny, Miunkhen-Auhsburh, Ch. 1, traven, 32 s.
4. Sherekh, Yu. (1946), «Dyskusiia v mystetskomu saloni, yakoi i yakoho v nas nema», *Teatr, zhurnal teatralnoi kultury i mystetstva*, Miunkhen-Auhsburh, ch. 2, cherven – lypen, 48 s.
5. *Iuni druzi: zhurnal dlia ditei i yunatstva na chuzhyni* (1947), ch. 2-3, kviten-traven, 32 s.
6. *Iuni druzi: zhurnal dlia ditei i yunatstva na chuzhyni* (1947), ch. 1, berezen, 16 s.

UNIQUE, BUT UNCOMPLETED PROJECTS (FROM HISTORY OF THE UKRAINIAN EMIGRANT PRESS)

Mykhaylo Prisyazhnyi

Ivan Franko National University of Lviv,

Generala Chuprynky Str. 49, 79044, Lviv, Ukraine

e-mail: mprys@ukr.net

<https://orcid.org/0000-0002-3266-6101>

In the article investigational three magazines which went out after Second World war in Germany and Austria in the environment of the Ukrainian emigrants, is «Theater» (edition of association of artists of the Ukrainian stage), «Student flag» (a magazine of the Ukrainian academic young people is in Austria), «Young friends» (a plastoviy magazine is for senior children and youth). The thematic structure of magazines, which is inferior the association of different on age, is considered, by vital experience and professional orientation of people in the conditions of the forced emigration, paid regard to graphic registration of magazines, which, without regard to absence of the proper publisher-polydiene bases, marked structuralness and expressiveness. A repertoire of periodicals of Ukrainian migration is in the American, English and French areas of occupation of Germany and Austria after Second world war, which consists of 200 names, strikes the tipologichnoy vseokhopnistyu and testifies to the high intellectual level of the moved persons, desire of yaknaynovishe, to realize the considerable potential in new terms with hope on transference of the purchased experience to Ukraine. On ruins of Europe for two-three years the network of the press, which could be proud of the European state is separately taken, is created. Different was a period of their appearance: from odnogo-dvokh there are to a few hundred numbers, that it is related to intensive migration of Ukrainians to the USA, Canada, countries of South America, Australia. But indisputable is a fact of forming of conceptions of newspapers and magazines, which it follows to study, doslidzhuvati and adjust them to present Ukrainian realities. Here not superfluous will be an example of a few editions on the thematic range of which the names – «Plastun» specify, «Skob», «Mali druzi», «Sonechko», «Yunackiy shliah», «Ilyzhak», «Lys Mykyta» (satire, humour), «Literaturna gazeta», «Ukraina i svit», «Ridne slovo», «Hrystyianskyi shliah», «Golos derzhavnyka», «Ukrainskyi samostiynyk», «Gart», «Zmag» (sport), «Litopys politviaznia», «Ukrains'ka shkola», «Torgivlia i promysel», «Gospodars'ko-kooperatyvne zhyttia», «Ukrainskyi gospodar», «Ukrainskyi esperantist», «Radiotehnik», «Politviaznen'», «Ukrainskyi selianyn»

Considering three riznovektorni magazines «Teatr» (edition of Association Mistciv the Ukrainian Stage), «Studentskyi prapor» (a magazine of the Ukrainian academic young people is in Austria), «Yuni druzi» (a plastoviy magazine is for senior children and youth) assert that maintenance all three magazines directed on creation of different on age and by the professional orientation of national associations for achievement of the unique purpose – cherishing and maintainance of environments of ukrainstva, identity, in the conditions of strange land. Without regard to unfavorable publisher-polydiene possibilities, absence of financial support and proper encouragement, release, followed the intensive necessity of concentration of efforts for achievement of primary purpose – receipt and re-erecting of the Ukrainian State.

Keywords: Ukrainian emigration, national identity, periodicals, press, magazine, graphic registration, young people, student, youth.